

Gausdals Tidende

28. årgang

Gausdal Historielag

nr 1 2015

Den 9. mars 2014 ble årsmøtet for 2013 arrangert i Østre Gausdal Prestegard med 39 fram møtte.

Styret består av Ola Fyksen, Tor Kristian Nordvang, Sofie Ågot Aulstad, Svein Fyksen, Ivar Wold, Lars Slåen Heyerdahl og Kari Batt Rawden. Johannes Thallaug er fast møtende varamann.

Årsmøtet for 2014 blir i Østre Gausdal Prestegard 15. mars 2015.

Styret 2014 Foto: G. Rundtom

Lars Slåen Heyerdahl

Grunnlovsjubileet 1814-2014 ble markert med et interessant og tankevekkende foredrag av Lars Slåen Heyerdahl.

En film fra 175 års-jubileet i Gausdal 17. mai 1989 ble også vist.

Per Aspesletten overrakte en varslingsklokke fra bussen som ble sprengt ved en feiltagelse ved Jevanhaugen i 1940. 17 norske soldater omkom. Klokken var blitt tatt vare på av avdøde Trond Holen, som fant klokken, og Per Aspesletten. Klokken er plassert i en glassmonter og kan foreløpig besiktiges i historielagets kontor i prestegarden. Torleif Forseth var med å gravla soldatene og fortalte den gripende historien om gravferda.

Takk

Morten Kleiven

Morten Kleiven ble takket for sin mangeårige innsats for historielaget og sin stødige handtering av lagets regnskap.

Ivar Blekastad og Marthe Stine Fyksen fikk blomster og takk for sin store innsats i boknemnda.

Boknemnda

Kjell M Solberg (leder), Kirsten Bråthen, Gustav Klaape og Britt Grimstad er godt i gang med Gausdalsminner nr 16. Boklanseringen blir på Gausdalsdagen i september 2015.

Boksalg

Historielaget har mange bøker for salg. Disse kan kjøpes på medlemsmøtene i prestegarden første mandagen i måneden, og på forskjellige butikker i bygda, og hos bokhandlere på Lillehammer. På butikkene blir de sist utgitte bøkene prioritert på grunn av begrenset hylleplass.

Bøker kan bestilles på www.gausdalthistorielag.no

Arkivarbeid

Historielagsarkivet i kjelleren i Østre Gausdal Prestegard får stadig tilsig av verdifullt stoff fra bygda. Her oppbevares bygdehistorisk materiale i form av dokumenter, protokoller, brev, fotografier etc., med muligheter for utlån og innsyn etter fastsatte regler. Avlevering av materiale kan skje på medlemsmøtene den første mandagen i måneden, eller ved henvendelse til Kjell Håkon Reistad. 9 arkiv er avlevert og arkivert i arkivet i 2014. Avlevering kan også skje til Opplandsarkivet på Maihaugen.

Slektsgransking, kirkebøker og fotoregistrering

Medlemsmøtene første mandag i måneden holdes i regi av Gunnar Rundtom som leder for slektsgranskinga. Møtene er godt besøkt med 10-15 personer hver gang. Tor Korsvold leder fotoregistreringen. Fem personer har lånt oss albumer og løse bilder. Fra dette materialet er 205 bilder skannet og lagt til i Historielagets arkiv. Vi har og fått noen bilder som gave. Som tidligere har vi bistått Lions med bilder til deres kalender.

Det er inngått avtale med Gausdøl'n om å publisere ett bilde fra Historielagets arkiv i hvert nummer av Gausdøl'n.

«Minnes du- kveld» i Forset Grendahus 23.november

Kvelden ble viet folkemusikk fra Gausdal. Gausdal Spelemannslag, med Kari Batt-Rawden som konferansier, ledet kvelden med musikk og historier om 12 spelemenn. Tidsperioden var fra 1800 tallet til lagets egen trekkspiller og komponist Jan Gudmund Volden. Repertoaret var en blanding av vals, brudemarsj, halling, masurka og reinlender.

Gausdal Spelemannslag i aksjon

Gausdal Spelemannslag ble stiftet 14.oktober 1977. Sverre Kleiven (trekkspill) var initiativtager. Kolbjørn Klæva, Jo Skjeggestad, Oddvar Dampen, Thorleif Vang, Kjell Stormoen, Arvid Stormoen og Asgeir Nustad var de første medlemmene. I dag ledes laget av Knut Rognstad og har 10 faste medlemmer og noen som er med dann og vann. (Kilde: Nina Fjeldet)

Ulsrud Gardsmuseum 2014

Vedlikeholdet i Ulsrud omfattet i år bl.a. råteskadet fjøsvegg og utett eldhustak. Jordmasse ved øvre fjøsvegg ble fjerna, deler av vegg fornya. Takrenne ble montert på samme side. På eldhustak ble torv lempa unna, skadet takpapp forsøkt lappa, før taktorva igjen kom på plass. Føderådsgulv ble fornya etter annen gangs soppskade. Karer i aksjon var brødrene Nils Petter og Terje Staum, Iver Hammershaug, Ole Voldbakken og Kjell Håkon Reistad. Føderåda kunne endelig gjenåpnes etter nedvasking og gulvmaling av Birgit Kraabøl. Arne Nordlien besørga nye dolokk på utedoen. Ole besørga lås på stalltrev og fikk på plass gjenoppdaga dører til vedskjulets bakvegg. På Ulsrudsætra ble sæterfjøs rydda, gjenstander sortert og identifisert, alt utført av før nevnte Ole, Iver og Kjell Håkon. Noe ettersyn på fjøstak og eldhustak kom til. Dør, vinduskarmer og vindskier på sætereldhus ble skrappt, kitta og malt. Innendørs ble parafinlamper og ovsnrør restaurert. Vedovn og smågjenstander ble henta fra garden, for et komplett interiør i sætereldhuset. Birgit sto for dette. Som vanlig ble to kyr kjøpt av Hans Forrestad. Dyrene gikk på seterlykkja til de ble levert til slakt i høst.

I vårens vaskedugnad bidro Ole, Kjell Håkon og Birgit i samarbeid med Synnøve Mangrud, Kari Ellen Enge og Eva Aamodt. Signe Åshild Lien holdt blomsterplanting. Ole sto for et veltrimmet tun på nyervervet traktorklipper. I samarbeid med Iver og Kjell Håkon rydda han langs hovedveg ved bom etter kommunens hogst. Sistnevnte utbedra veg mot parkeringsplass for tømmerhogst sammen med Granli Maskin og gravemaskinsjåfør Åsmund Olav Berntsen.

Ungdomsskolens avgangskull hadde sin Ulsruddag i juni, med Svein Fyksen, Eva og Birgit som vertskap. Historielaget holdt siste styremøte før sommeren på Ulsrudkjøkkenet. Juli bød på et vellykket olsokarrangement med fullt amfi og strålende sol. Bidragsyttere var Bestefarkvartetten, «Gluntarna» med Berit Graedler samt kåseri om 1814 ved Birgit. Sofie Ågot Aulstad og Eva besørga kaffe og biteti. Samme måned hadde museet for første gang to åpne bemannede søndager, der Svein og Ole var på plass. Et 20-talls besøkende benytta dagene. Brøttum Historielag kom på besøk i august. Årets overnattingsgjester på sykkeltur var idrettselever fra Gausdal videregående. De campet på tunet og fikk sin porsjon historie fra stedet ved Birgit. Historielagets første styremøte i ny sesong var på Ulsrudsætra.

Dugnader og gratisarbeid denne sesongen kom opp i 500 timer.

Ljorebu i Grasslåa på Bødalskjølen

Iver Forseth tok i 2010 initiativ til å berge ei Ljorebu på Bødalskjølen, tilhørende Ola Borgemoen, gnr 238/1 Søre Bø. Etter ei befaring i september 2010 med bl.a Jon Sylte og Karen Saksum fra kommunen og Dag Lindbråthen fra Randsfjordmuseet ble Ljorebua betegnet som svært verneverdig og sjelden i regional skala. Bua ble brukt i forbindelse med utslåtter helt tilbake til 1600-tallet. Ljorebua er ei tømra ettroms bu med jordgolv, åpent ildsted i midten og ljore i taket, og sengebrisker langs veggene.

Gausdal Historielag kom inn i bildet som søker om SMIL-midler til restaureringen og har hatt regnskapet for prosjektet. Iver Forseth, Torger Ruud og Knut Fyksen har stått for det frivillige arbeidet med organisering, rivning og gjenoppbygging. Ola Sanne og Hans Otto Kaltenborn med mannskap har foretatt restaureringen i laftehallen sin.

Ljorebua 2010. Foto: Iver Forseth

Høsten 2014 ble Ljorebua satt opp igjen på sin opprinnelige plass. Noe opprydding og ordning står igjen før historielaget kan invitere til en markvandring i Grasslåa en søndag i august.

Ljorebua desember 2014. Foto Iver Forseth

Markvandring

16. august var det markvandring i Aulstadlia ledet av Ivar Amund Aulstad og Torill Utberg. I øsende regnvær møtte 8 personer opp til en lærerik vandring i gammelt kulturlandskap i Beljedalen og Aulstadlia der det har vært stor aktivitet med jernutvinning og setring.

Skolemuseet i Prestgarden

Museumsutvalet har avslutta registreringa. Dei vil invitera til ein open dag i vårhalvåret 2015. Alle som vil sjå museet kan venda seg til Torgunn H. Maurset (tlf. 480 98 585) eller Ragnhild Bjørge (957 01 316) for omvising.

Tidsbilder:

Martin Luther måtte feires

10. november 1883 var det 400 år siden Martin Luther ble født. En mann som hadde prega hverdagen for så mange i så lang tid, måtte feires.

Kirkedepartementet anbefalte en skolefest for å markere dagen, og i Vestre Gausdal la skolekommissjonen opp feiringa slik:

I Nykirkens kreds foranstalter Sognepræsten Festen i Skolelokalet; Børnene fra Bødalens Kreds har Adgang hertil; i Olstadgrændens Skole og i Nedre Svadsum besørger Lærerne Festen; for øvre Svadsum og Espedalen Kreds henstilles til Læreren at holde Festen, ligesaa fra Augedalens Kreds, hvorfra Børnene, saafremt Læreren ikke vil paatage sig Sagen, har Adgang til Nykirkens Skole-Fest. Festen holdes fornemlig for Børnene af de 2 øverste Afdelinger, men ogsaa nederste har Adgang, ligesom Voxne indbydes. Festen begynder Kl. 1 og bestaar i en Tale af Præsten eller Læreren, der skildrer Luthers Liv og Gjærning med særlig Hensyn til den Indflydelse, han har øvet paa Opdragelse og Undervisning; passende Sange eller Salmer afsynges før og efter, i det den nærmere Anordning overlades Præsten, der konferere med vedk. Lærer. Deltagelse for Børnene i Festen er en frivillig Sag.

Ivar Hagehaugen (av Nina Fjeldet)

Ivar var fødd 1890. Han budde på Hagehaugen i baklia i Østre Gausdal. Han var gift med Magnhild Johannesdatter og dei hadde 9 born, 3 jenter og 6 gutar, deriblant Ottar, som var nest yngst og spelemann.

Ivar var ein nevenyttig kar som arbeidde som skreddar, skomakar og smed. I tillegg til dette spelte han fele. Han kan nok reknast som den siste ekte bygdaspelemannen i Gausdal og var den siste som spelte åleine fele til dans. Han skal ha vore sær sars musikalsk, hadde eit godt gehør og han spelte friskt og livfullt! Han var ein populær dansespelemann. Mathias Stormoen, nabo av Ivar Hagehaugen, fortel om han att ”n’ hadde så god takt n’ Ivar, så n sto på scenekanta og spelte og slo jentan i huggu med felbågåå, å spelte att utta å miste takta”. Han skal og ha trampa takta på ei spesiell måte når han spelte ein spesiell halling. Da gjekk han opp og ned på kne etter takta som ei slags neiing. Det var ofte folk som spurde Ivar om han ville spele ått dei og han var aldri vanskeleg å be. Ivar spelte nok ein del ”Busleiker”, ein del gammaldans og bygdadans. M. a. skal han ha spelt ein del springleikar som seinare har vorte borte. Mathias Stormoen fortel at han hugsar Ivar spelte halling på fest. Vi har i dag mange leikar etter Ivar, m. a mykje gammaldans og ein halling. Ivar døydde i 1960.

Ivar Hagehaugen
folkemusikk.custompublish.com

TILLITSVALGTE 2014

Leder

Ola Fykse
post@gausdalhistorielag.no

Nestleder

Tor Kristian Nordvang
tk_nordvang@hotmail.com

Kasserer

Sofie Ågot Aulstad
gompholen@bbnett.no

Sekretær

Svein Fykse
sveinfyk@bbnett.no

Stvremedlemmer

Lars Slåen Heyerdahl
Ivar Wold
iv-wol@online.no
Kari Batt Rawden
kari.batt-rawden@hig.no

Leder i boknemnda

Kjell Magne Solberg
kjelsolb@bbnett.no

Boksalgsansvarlig

Ivar Wold
salg@gausdalhistorielag.no

Leder for fotoregistrering

tor@korsvold.de

Leder for slektsgransking

Gunnar Rundtom
grundtom@bbnett.no

Arkivansvar

Kjell Håkon Reistad
kjellrei@bbnett.no

Småbr.lagshistorie

Per Audun Øvstehage
2653 Vestre Gausdal

Slekter/garder bind II

Arne Halvorsen
arnehalv@bbnett.no

"Kjosboka"

Tor Kristian Nordvang
tk_nordvang@hotmail.com

Koordinator Ulsrudutvalg

Birgit Kraabøl
bkraabol@online.no

Skolemuseet

Torgun H. Maurset
torgmaur@online.no

Årsmøte

Gausdal Historielag har årsmøte i Ø. G. Prestegard søndag 15. mars kl 1900. Saker kan fremmes for årsmøtet av alle medlemmer. Saker fremmes skriftlig og sendes styrets leder innen 5.mars 2015. Foredrag og musikk.
Styret

Medlemsregister

Vi trenger et oppdatert medlemsregister. Vær vennlig å skrive på navn i øverste venstre hjørne ved bruk av brevgiro. Fra og med 2015 økes medlemskontingenten til kr 150,-.

Medlemsmøter

Slektsgranskings- og fotomøter finner sted i våre lokaler i Prestegarden hver første mandag i måneden, unntatt juli og august.

Vel møtt!

Vi har samtidig bøker til salgs, historielagets utgivelser, lokalproduserte bøker, Sigstads hilsningskort med motiver fra Gausdal, kartblad samt CD'er med slektsopplysninger. Mange bøker til nedsatt pris!

Levering av materiale til historielagets arkiv.

For å sikre forskriftsmessig avlevering og registrering anbefaler vi våre månedlige medlemsmøter eller direkte kontakt med arkivansvarlig, tlf. 90066640.

Ta en titt på vår hjemmeside
<http://www.gausdalhistorielag.no>
Følg oss også på Facebook

Vårt bankkontonummer er: 2003 20 08276

Adresse:
Postboks 1, 2649 Østre Gausdal